

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
РИБАЛКО Ліни Миколаївни на дисертацію
ДУБОВОГО Володимира Володимировича на тему
«Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури
до формування соціального здоров'я учнів початкової школи»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 «Освіта / педагогіка»
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми дисертації. Підвищення рівня якості підготовки майбутніх педагогів є актуальною проблемою сучасної системи України в умовах зовнішніх і внутрішніх викликів і загроз, реформування, гуманізації, демократизації, технологізації українського суспільства з метою створення умов для індивідуального розвитку й самореалізації особистості. Надзвичайно важливим складником здоров'я особистості є соціальне здоров'я, формування якого має починатись з перших років навчання учнів у закладах загальної середньої освіти. У цьому твердженні дисертація Дубового В. В. є беззаперечно актуальною, бо присвячена проблемам збереження соціального здоров'я шкільної молоді, об'єктивній потребі в підготовці компетентних майбутніх учителів фізичної культури, здатних формувати соціальне здоров'я в учнів. Погоджуємось з дисертантом, що саме в початковій школі має закладатись фундамент взаємодії з мікро-, мезо- та макросередовищем, основи патріотизму, спрямованість на розкриття власного потенціалу в різних сферах соціального середовища. Потужний потенціал при цьому має фізична культура. Відповідно майбутні вчителі фізичної культури під час навчання в ЗВО мають оволодіти необхідним арсеналом теоретичних знань і практичних умінь, а також мінімально необхідним досвідом використання потенціалу фізичної культури (як у навчальному так і позанавчальному процесі) у контексті формування соціального здоров'я молодших школярів.

Разом з тим, вирішення проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи стикається із низкою суперечностей між об'єктивною потребою в підготовці вчителів з високим ступенем усвідомлення значущості формування соціального здоров'я учнів початкової школи та недостатнім рівнем розробки цього питання в педагогічній теорії й практиці; потребою суспільства у вчителях, здатних на високому професійному рівні виховувати соціально здорових учнів початкової школи, та рівнем сформованості професійної готовності майбутніх учителів фізичного виховання до здійснення цього процесу. На наукове вирішення цих суперечностей і спрямована дисертаційна робота Дубового В. В.

Отже, обрана здобувачем тема дисертації є суспільно значущою, спрямованою на реалізацію Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022 – 2032 роки. Тема затверджена вченою радою ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (протокол № 5 від 24.11.2017 р.) й узгоджена рішенням Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 1 від 30.01.2018 р.).

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. Детальне ознайомлення зі змістом дисертації та основними дослідницькими матеріалами дозволили зробити висновки щодо найбільш суттєвих наукових результатів, отриманих здобувачем.

У дисертації чітко представлено науковий апарат дослідження, де метою є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи.

Наукова новизна результатів дисертації полягає в тому, що уперше науково обґрунтовано педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи, які передбачають: розвиток мотивації до формування

соціального здоров'я учнів шляхом удосконалення змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури; упровадження в процес фахової підготовки інтерактивних форм і методів навчання, що сприяють підвищенню рівня професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи; орієнтацію позааудиторної самостійної роботи майбутніх учителів фізичної культури переважно на творчу самоосвітню діяльність у сфері проблеми формування соціального здоров'я учнів початкової школи; удосконалено організаційні форми й методи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи; подальшого розвитку набули наукові уявлення про сутність та зміст соціального здоров'я учнів початкової школи; розроблено критерії, показники та рівні сформованості професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи.

Рівень обґрунтованості й достовірності висунутих наукових положень, сформульованих висновків дисертаційної роботи і запропонованих рекомендацій забезпечується адекватним вибором наукового інструментарію, який охоплює комплекс методів теоретичного й експериментального дослідження – аналіз і систематизація наукової літератури, нормативно-правових і законодавчих літературних джерел для з'ясування ступеня розробленості проблеми дослідження, розкриття її теоретичних засад та понятійно-категоріального апарату; визначення особливостей і потенціалу освітніх компонентів професійного циклу, передбачених для обов'язкового вивчення здобувачами вищої освіти спеціальності «014 Середня освіта (Фізична культура)»; моделювання процесу реалізації педагогічних умов професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи; педагогічне спостереження, анкетування, тестування, метод експертної оцінки для визначення рівня сформованості професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури

до формування соціального здоров'я учнів початкової школи; педагогічний експеримент для перевірки гіпотези дослідження; методи математичної статистики для встановлення статистичної значущості отриманих у процесі проведення експерименту результатів.

Розроблена модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи була експериментально втілена та перевірена у таких закладах освіти: Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Харківська державна академія фізичної культури, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», що підтверджено результатами проведеного дослідження та наданими рекомендаціями, які стосуються професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи.

Усе це дозволяє нам стверджувати, що в дисертаційній роботі повністю виконується мета та завдання дослідження, здобувач повною мірою оволодів методологією наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності. Розглянувши звіт за результатами перевірки дисертації на текстові збіги, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Дубового Володимира Володимировича є результатом самостійного дослідження і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати та тексти інших авторів мають належне оформлення.

Мова та стиль викладення результатів. Дисертація Дубового В. В. оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», написана державною мовою, послідовність, доступність і стиль мовлення абсолютно дотримані загальноприйнятими нормами, висунутих до наукових дослідницьких робіт.

Робота складається зі вступу, двох розділів, підрозділів, висновків, списку літератури та додатків. Список використаних джерел налічує 207 найменувань, з них 32 іноземними мовами.

Рукопис дисертації, анотація дають підстави стверджувати про глибоке розуміння здобувачем сутності наукової проблеми, відповідальність за результати наукового пошуку, узагальнення та висновки. Чіткість і структурованість наукового апарату у вступі дослідження відбивають системне уявлення здобувачем обраної стратегії роботи, методичних підходів до її реалізації, розуміння теоретичних засад, окреслення науково-дослідницького поля основних питань, які належить вивчити.

У першому розділі – *«Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи»* – розкрито дефініції «соціальне здоров'я особистості», «соціальне здоров'я учнів загальноосвітніх навчальних закладів» на основі аналізу сучасних наукових праць. Позитивним є запропоноване автором поняття соціального здоров'я учнів початкової школи, яке визначено як інтегровану якість особистості учня, що характеризується здатністю до ефективної взаємодії з мікро-, мезо-, та макросередовищем, успішної соціалізації і самореалізації на засадах цінностей, знань, умінь, навичок здорового способу життя в умовах нестабільності, мінливості і непередбачуваності сучасного світу (с. 58 – 62).

Аналіз сукупності дефініцій у сфері професійної підготовки майбутніх фахівців дозволив Дубовому В. В. запропонувати визначення поняття «професійна готовність майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи», яке автор розглядає як стійку особистісну якість, що характеризується наявністю відповідних теоретичних знань і практичних умінь, а також стійкої мотивації до формування соціального здоров'я молодших школярів у процесі фізичної культури, переконаності в потребі професійного самовдосконалення та самореалізації (с. 64).

Відповідно до представлених сутності і структури професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової ланки здобувач чітко виділяє й характеризує критерії щодо визначення рівнів професійної готовності (ціннісно-мотиваційний, особистісно-діяльнісний, науково-теоретичний та операційно-технологічний), визначає їх показники і рівні.

Розроблення критеріальної бази сприяло визначенню стану професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи на констатувальному етапі експерименту.

У другому розділі дисертації – *«Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи»* – Дубовим В. В. проаналізовано педагогічні умови, за яких процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи набуде ефективності, а саме: розвиток мотивації до формування соціального здоров'я учнів початкової школи шляхом удосконалення змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури; упровадження в процес фахової підготовки інтерактивних форм і методів навчання, що сприяють підвищенню рівня професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи; зорієнтованість позааудиторної самостійної роботи майбутніх учителів фізичної культури на переважно творчу самоосвітню діяльність у сфері проблеми формування соціального здоров'я учнів початкової школи (с. 103).

Позитивної оцінки заслуговує дослідно-експериментальне дослідження, чіткий і лаконічний виклад основних його результатів. Автор представив змістове наповнення освітніх компонентів «Вступ до спеціальності», «Теорія і методика фізичного виховання», а також розроблення та впровадження в практику підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності «014 Середня освіта (Фізична культура)» вибіркового

освітнього компонента «Теорія та методика формування соціального здоров'я учнів початкової школи» зі спрямуванням на розвиток мотивації майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи. Ретельний кількісний та якісний аналіз результатів дослідження, беззаперечно підтвердили гіпотезу дослідження.

Висновки до розділів і загальні висновки дисертації є обґрунтованими, логічно пов'язаними з процесом поетапного виконання завдань і реалізації мети дослідження.

Оприлюднення результатів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи відображено в 11 публікаціях, зокрема: 6 статей у наукових фахових виданнях України, 3 статті в періодичному виданні зарубіжної країни, 6 публікацій апробаційного характеру (матеріали конференцій та інші видання).

Також результати дисертації були апробовані в 6 міжнародних науково-практичних конференціях: IV Міжнародна науково-теоретична конференція «Sectoral research XXI: characteristics and features» (Чикаго, 2023), XXI Міжнародна науково-практична конференція «Informational, modern and recent theories of development» (Мадрид, 2023), XXXII Міжнародна науково-практична конференція «Science, modern trends and society» (Більбо, 2023), XI Міжнародна науково-практична конференція «The latest information and communication technologies in education» (Флоренція, 2023), VI Міжнародна науково-практична конференція «Theory and practice of the development of technical sciences» (Прага, 2024), VII Міжнародна науковопрактична конференція «Information technologies in education, technology and industry» (Мадрид, 2024).

Отже, наукові результати, описані в дисертації та апробовані на різних науково-практичних заходах, повністю висвітлені у публікаціях здобувача.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Позитивно оцінюючи наукове та практичне значення результатів

дослідження, вважаємо за доцільне висловити зауваження та побажання автору:

1. Описуючи джерельну базу зарубіжних публікацій з проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя, увагу автора привернули загальні проблеми щодо якості навчання учнів загальноосвітніх закладів освіти, інноваційних інструментів для розвитку певних професійних навичок фахівців та ін., але в тексті не вказано жодної роботи, яка б стосувалась саме проблем соціального здоров'я здобувачів освіти, сучасним зарубіжним технологіям навчання майбутніх педагогів, які були б цікавими і корисними для вітчизняного вчителя.

2. На жаль, автор майже не приділяє уваги аналізу Концепції НУШ, а саме характеристиці соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі, що, безумовно, є необхідним у контексті обраної теми.

3. Вважаємо, що авторський задум був би більш наочним, якби перелік освітніх компонентів зі спеціальності «014 – Середня освіта (Фізична культура)» та їх змістове наповнення було представлено у вигляді логіко-структурної схеми.

4. Аналізуючи проблему формування соціального здоров'я учнів початкової школи майбутніми вчителями фізичної культури, автор виділяє низку суперечностей, які її актуалізують (с. 25). Вважаємо, що в дисертації доречно було б охарактеризувати вплив отриманих результатів дослідження на розв'язання визначених суперечностей.

Вважаємо, що висловлені зауваження не є критичними і не зменшують загальну наукову новизну і практичну значущість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

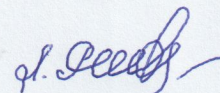
Висновок про дисертацію. На основі зазначеного вище вважаємо, що дисертація здобувача ступеня доктора філософії Дубового Володимира Володимировича на тему «Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до формування соціального здоров'я учнів початкової школи» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів

академічної доброчесності та є завершеним науковим дослідженням, сукупність теоретичних і практичних результатів якого розв'язує актуальну наукову проблему, що має істотне значення для галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка». Дисертація за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

Здобувач Дубовой В. В. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

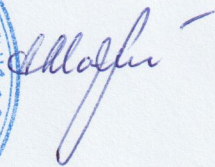
Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
декан факультету фізичної культури та спорту
Національного університету «Полтавська
політехніка імені Юрія Кондратюка»

 Ліна РИБАЛКО

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи





Анатолій МАРТИНЕНКО